

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 22. 9. 2019

Število objav: 1

Internet: 1

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 0

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 1

Internet	Naslov	Albanci v Sloveniji: Težko vključevanje priseljencev, država pa brez načrta		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Dnevnik.si; 260.950, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 21. 9. 2019		
Stran v zbirki: 9	Avtor	Klemen Košak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...znanosti in umetnosti. Ti podjetniki delovno silo najdejo v krajih, od koder izhajajo, pojasnjuje. »Njihovim podjetjem gre zelo dobro v letih po krizi, ko se gradbeništvo pobira, številnih velikih gradbenih podjetji pa ni več,« pravi. Ker za delavce kupujejo, gradijo ali obnavljajo bivališča v Kranju in okolici, so drugi...			

Dnevnik.si

Pozdravljeni, **Matjaž**

KOSOVO

Klemen Košak

21. september 2019

21. september 2019 7:21

Iz tiskane edicije

Albanci v Sloveniji: Težko vključevanje priseljencev, država pa brez načrta

V Sloveniji ni dovolj dobro poskrbljeno za integracijo tujcev, posebej tistih, ki imajo težave s sporazumevanjem v slovenščini, hrvaščini ali srbščini. To se med drugim vidi v Kranju, kamor prihaja relativno veliko število delavcev s Kosova in njihovih družin.

NAJNOVEJŠE

Po interventnem zakonu doslej pod streli končalo 120 medvedov in dva volkova

7 min

Vreme: Jasno bo, šibka burja na Primorskem bo ponehala

22 min

Veliki madež za brazilski šport: Junakinja Ol v Rio padla na dopiškem testu

32 min

Spor med Južno Korejo in Japonsko skoraj povsem ustavil uvoz piva

42 min

Študenti od danes po enotne subvencionirane vozovnice

1 ura

ZDA na Bližnji vzhod pošiljajo še več vojakov

1 ura

Dostop do naravne dediščine le še za premožne?

1 ura

Tony Hadley: Veliko prej kot z drugo skupino se boš sprl s člani svoje skupine

1 ura

(Foto: Jaka Gasar)

Za Kranj je značilno, da se vanj priseljuje največ ljudi s Kosova. Lani je v kranjski upravni enoti dovoljenje za začasno delo dobilo 1926 albanskih priseljencev, letos jih bo še nekoliko več. Ta številka je najvišja v Sloveniji in štirikrat višja kot v Ljubljani.

Lestvica: Najpomembnejši slovenski kolesarji do osamosvojitve	2 uri
V Nemčiji učence brez znanja jezika večinoma najprej razporedijo v ločene razred...	2 uri
Vse objave	

Na kranjski občini, ki jo od konca lanskega decembra vodi Matjaž Rakovec, pojasnjujejo, da je tolikšno priseljevanje posledica gospodarske rasti in večjega povpraševanja podjetij po tujih delavcih. »Veseli smo, da gre našemu gospodarstvu tako dobro, da potrebuje delovno silo,« pravijo. V času gospodarske rasti podjetja poceni delovno silo vse pogosteje najdejo v tujini, zato število tujih delavcev v Sloveniji že nekaj let neprestano narašča. V veliki večini slovenskih mest podjetja največ tujih delavcev najdejo v Bosni in Hercegovini. Tako je v Sloveniji 54.000 državljanov Bosne in Hercegovine, daleč za njimi so na drugem mestu državljani s Kosova, ki jih je okoli 14.000 ali nekaj tisoč več kot delavcev iz Srbije, Severne Makedonije ali Hrvaške. Mesta, v katerih je priseljencev s Kosova več kot iz BiH, so v Sloveniji redka. V zadnjih dveh letih je tako mesto Izola, v Kranju pa je tako že vsaj deset let.

Jezikovna ovira

»V Kranju kar nekaj gradbenih podjetij vodijo podjetniki, ki so s Kosova prišli pred desetletji,« razlaga **Klara Kožar Rosulnik**, Kranjčanka, sicer pa sodelavka Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ti podjetniki delovno silo najdejo v krajih, od koder izhajajo, pojasnjuje. »Njihovim podjetjem gre zelo dobro v letih po krizi, ko se **gradbeništvo** pobira, številnih velikih gradbenih podjetij pa ni več,« pravi. Ker za delavce kupujejo, gradijo ali obnavljajo bivališča v Kranju in okolici, so drugi prebivalci Kranja v zadnjem času opazili someščane, ki govorijo tuj jezik, še pravi Klara Kožar Rosulnik.

Mnogi tuji delavci v Sloveniji ne ostanejo dolgo časa, temveč se vrnejo nazaj ali pa gredo delat v bogatejšo tujo državo. Nekateri pa tu ostanejo in včasih za njimi pridejo tudi njihove družine. Lani je kranjska upravna enota državljanom Kosova izdala 372 dovoljenj za združitve družin, kar je prav tako največ v Sloveniji.

Državljeni Kosova se razlikujejo od migrantskih delavcev, ki v Slovenijo v podobnih številkah prihajajo iz drugih držav nekdanje Jugoslavije, torej iz BiH, Srbije, Hrvaške in Severne Makedonije. Ta razlika je jezik, saj mnogi priseljenci s Kosova ne govorijo srbskega ali hrvaškega jezika, zato imajo pri komunikaciji v Sloveniji večje težave. »Opažamo, da se pojavlja zelo veliko problemov, na primer jezikovna ovira v javnem prostoru, v šolah, v zdravstvu, ter v posameznih primerih tudi izkoriščanje socialnega sistema,« pravijo na kranjski občini.

»V eni od ambulant družinske medicine v Zdravstvenem domu Kranj je res veliko pacientov albanske narodnosti,« pritrjuje direktorica Zdravstvenega doma Kranj **Lilijana Gantar Žura**, a dodaja, da zaradi tega ni velikih težav. »Seveda bi bilo najbolje, če bi zaposlili zdravnika, ki govori albansko, ampak tak razpis je nemogoče izvesti,« pravi in dodaja, da po potrebi angažirajo prevajalca. Opazila je še, da osebe albanske narodnosti k zdravniku pogosto pridejo po osmi uri zvečer, ko je odprta urgentna ambulanta, in da pogosto nimajo kritega dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Ti dve stvari bi lahko bili povezani, saj za nujne primere ni potrebno doplačilo, zaradi katerega je večina prebivalcev Slovenije dopolnilno zavarovana. Lahko pa gre za to, ugiba direktorica, da albanski delavci delajo do večera, dopolnilnega zavarovanja pa ne plačujejo, ker imajo nizke prihodke.

Izumljanje rešitev

Na Osnovni šoli Jakoba Aljaža v Kranju je že več let nekaj več kot deset odstotkov učencev albanske narodnosti. »Na splošno so otroci in starši, ki pridejo s Kosova, zelo v redu. Starši so spoštljivi in tudi z otroki ni težav,« ugotavlja **Miran Rogelj**, ki je bil ravnatelj šole med leti 2005 in 2016. Kljub temu morajo tem otrokom posvetiti več pozornosti, saj se priseljenki otroci hitro znajdejo v velikih stiskah, pojasni **Andreja Longer**, učiteljica na tej šoli: »Popolno neznanje

slovenskega jezika vpliva na njihovo uspešnost v šoli in izven nje, manjša motivacijo za delo in pozneje tudi možnosti za zaposlitev.«

Takšni izzivi so se jasneje pokazali po letu 2010, saj pred tem priseljencev ni bilo veliko, in včasih so morali na šoli rešitve šele izumiti, razlaga Rogelj. »Za te učence smo pripravili prilagojen učni načrt za učenje slovenščine, bili smo tudi pobudniki sprememb zakonodaje, saj smo ugotovili, da učenca ni mogoče realno oceniti, če ne zna slovenskega jezika.« Takrat zakon namreč ni omogočal obdobja s prilagojenim ocenjevanjem, zato so morali učitelji učencem dajati slabe ocene, čeprav so vedeli, kako bo to vplivalo na njihovo samopodobo. Pomagali so jim tudi tako, da so zaposlili asistentko za delo s priseljenimi učenci in za pomoč prosili tudi otroke – tutorje, ki so govorili tako slovenščino kot jezik novega priseljenca. Treba se je namreč zavedati, da otroci niso tisti, ki se odločijo za selitev v drugo državo, in da imajo med tujci ter zasuti s šolskimi obveznostmi lahko občutek, da ne bodo zmogli, opozarja **Lea Cahunek**, ki priseljence uči slovenščino na kranjski Osnovni šoli Matije Čopa. Sama se je začela učiti albansko, da lahko vsaj naveže prvi stik. »Že to, da se znam predstaviti, pri otrocih naredi vtis.«

Podoben namen ima tutorstvo, ki ga je pred petimi leti na Osnovni šoli Jakoba Aljaža vpeljala Andreja Longer. Zdaj opaža pozitivne rezultate.

Delo s priseljenci je torej zelo zahtevno, ključen pa je prav jezik, zato je nujno, da se ga otroci po prihodu v Slovenijo intenzivno učijo. V letošnjem letu je ministrstvo za izobraževanje Osnovni šoli Jakoba Aljaža odobrilo 190 ur dodatne strokovne pomoči, kar pa po mnenju Andreje Longer ni dovolj. »Res je, da učenci prvo leto hodijo na dvomesečni tečaj slovenščine, vendar je to veliko premalo,« pravi. »Potrebovali bi tisoč ur,« se strinja Lea Cahunek in pojasnjuje, da ure, ki jih dobijo, hitro porabijo, tako da so učenci, ki pridejo sredi leta, prikrajšani. Poleg tega so priseljenki učenci zelo različnih starosti in bi bilo najbolje, da jih za učenje osnov slovenščine ne

bi združevali. »Ne morejo biti skupaj otroci, ki še ne znajo pisati, ter devetošolci, ki želijo, da jim razlagam fotosintezo, ker je pri biologiji niso razumeli,« pripoveduje. Težava je tudi v tem, da ministrstvo ure odobri prepozno. »Idealno bi bilo, če bi jih dobili z začetkom šolskega leta, a jih običajno dobimo šele novembra,« pojasnjuje Andreja Longer.

Premalo pomoči

Vlada trdi, da je bilo v zadnjih desetih letih za vključevanje tujcev v slovensko družbo narejeno zelo veliko. Med ukrepi, ki jih v zadnjih letih koordinira vladni urad za oskrbo in integracijo migrantov, omenjajo brezplačne tečaje slovenščine, ki naj bi imeli osrednjo vlogo na področju integracije. V zadnjih enajstih letih se je teh tečajev udeležilo več kot 15.216 tujcev, preverjanje znanja pa jih je uspešno opravilo le 4576, navajajo na vladi. Zakaj tolikšna razlika med številom udeležencev in opravljenimi izpiti, nam na ministrstvu za notranje zadeve niso pojasnili.

Poleg tega tečaje za brezposelne tujce izvaja zavod za zaposlovanje, centri za socialno delo pa integracijo poskušajo doseči prek programov socialne aktivacije, namenjenih družbenim skupinam, ki imajo težave pri vključevanju v družbo.

Vlada navaja še številne druge programe, ki so usmerjeni v različne kategorije priseljencev, kljub temu pa mnogi menijo, da vlada in lokalne skupnosti za integracijo priseljencev ne naredijo dovolj. Vseh prebivalcev Slovenije s tujim državljanstvom je trenutno skoraj 140.000, zato se zdi število uspešno zaključenih tečajev precej majhno. Vprašanje je, tudi ali je tečajev sploh dovolj. Ko je Klara Kožar Rosulnik pred kratkim od Ljudske univerze Kranj dobila seznam programov, ki jih izvajajo za integracijo priseljencev, so jo opozorili, da jih lahko promovira izključno z dovoljenjem direktorice. »Rekli so mi, da so vsi programi že zapolnjeni in

da jih ne morejo širiti, saj nimajo finančne podlage za to,« trdi raziskovalka. Direktorica Ljudske univerze Kranj Mateja Šmid nam je to potrdila.

Temelj vsega je znanje jezika

Jezik je pri vključevanju priseljenskih otrok največja ovira, a ni edina, pravi Lea Cahunek, ki je obiskala šole v osrednjem delu Kosova, od koder v Slovenijo in druge evropske države prihaja največ priseljencev. Proti koncu jugoslovanske federacije je Slobodan Milošević na Kosovu ukinil poučevanje v albanščini, zato so mnoge družine nehale pošiljati otroke v šole. »Šele od leta 1999 lahko govorimo o šolstvu na Kosovu,« pravi Lea Cahunek. Od takrat se sistem in infrastruktura počasi razvijata, a še vedno je v razredih po štirideset učencev. Na mednarodnem preverjanju znanja PISA so kosovski petnajstletniki prvič sodelovali leta 2015 in zasedli 69. mesto od 72. sodelujočih držav, Slovenija je bila trinajsta. »Albanci s Kosova zaostajajo za Slovenci za štiri do pet let,« ocenjuje Lea Cahunek.

Kljub temu so mnogi prepričani, da integracija otrok ni tako zahtevna kot integracija njihovih staršev, predvsem mater. »Marsikatera mama ni znala slovenskega jezika,« se spominja Miran Rogelj, »Velikokrat smo morali komunicirati z očeti, a ti so po cele dneve v službi, na gradbiščih. Zato otroci tudi niso imeli nobene pomoči pri domačih nalogah in učenju doma.« Tudi za ta izziv so morali rešitev šele iznajti; tako so skupaj s filozofsko fakulteto in Osnovno šolo Matije Čopa organizirali enomesečni tečaj slovenščine tudi za starše.

Rogelj še zdaleč ni edini, ki izpostavlja neznanje slovenščine pri ženskah albanske narodnosti. Nekateri trdijo, da je to posledica patriarhalne organizacije v albanski skupnosti, ki naj bi od žensk pričakovala, da ne sodelujejo v javnem življenju. »To preprosto ne drži,« trdi **Tahir Maliqaj**, predsednik Kulturnega društva

Albancev Migjeni, »morda je to veljalo včasih, a zdaj na ženske v Prištini gledajo enako kot v Ljubljani.«

Marijanca Ajša Vižintin, ki je v okviru ZRC SAZU vodila tečaje slovenščine, pozna nekaj primerov, ki zavračajo prepričanje o podrejenih kosovskih ženskah. »Ko sem enkrat peljala udeleženke tečaja na sežansko upravno enoto, da bi se lahko prijavile, je ena od njih pozabila dokumente,« pravi. »Poklicala je moža, ki je prekinil delo v Kopru, se peljal v Brkine po njen potni list, od tam na upravno enoto v Sežano in nato nazaj v Koper.«

Albanski priseljenci se ne razlikujejo veliko od drugih migrantskih delavcev, poudarja Maliqaj. Praviloma torej v Slovenijo pride moški, ki je že zaradi službe prisiljen v sporazumevanje v slovenščini, saj mora med drugim urejati birokratske zadeve, hoditi v trgovino, na banko... Šele po enem letu mu lahko sledi tudi družina in takrat morajo otroci v šolo, mama pa pogosto po lastni izbiri ostane doma. Maliqaj trdi, da je tako zato, ker priseljenci albanske narodnosti v nasprotju z večino migrantov z območja bivše Jugoslavije ne govorijo srbsko ali hrvaško, zato potrebujejo več spodbude za vključevanje v družbo.

S tem se strinja **Dubravka Milanović** z Ljudske univerze Celje. Tam organizirajo tečaje slovenščine, namenjene prav albanskim ženskam, in enako počnejo organizacije v nekaterih drugih občinah. »Z znanjem jezika postanejo tudi bolj samostojne,« poudarja in dodaja, da je to za integracijo koristno tudi zato, ker so starši zgled svojim otrokom.

Država si ne sme privoščiti, da ne bi naredila dovolj. Jezikovna ovira, zaradi katere albansko govoreči v Sloveniji pomenijo izziv, seveda ni značilna samo zanje, ampak tudi za veliko večino priseljencev iz držav, ki niso bile del nekdanje Jugoslavije.

